Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.08.1999, sp. zn. 21 Cdo 1798/98, ECLI:CZ:NS:1999:21.CDO.1798.98.1

Číslo: 8/2001

Právní věta:

Podle vyhlášky č. 19/1991 Sb., o pracovním uplatnění a hmotném zabezpečení pracovníků v hornictví dlouhodobě nezpůsobilých k dosavadní práci, ve znění zákona č. 235/1992 Sb., o zrušení pracovních kategorií a o některých dalších změnách v sociálním zabezpečení, lze postupovat a nároky v ní uvedené přiznat i po 1. 6. 1994, kdy nabyl účinnosti zákon č. 74/1994 Sb., jímž bylo zrušeno ustanovení § 148a zák. práce a změněn § 275 odst. 1 zák. práce.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.08.1999

Spisová značka: 21 Cdo 1798/98

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Mzda (a jiné obdobné příjmy)

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila na odstupném 99 184 Kč s 26% úrokem od 15. 9. 1997 do zaplacení. Žalobu odůvodnil tím, že u žalované pracoval jako horník od 3. 1. 1970 a že ke dni 1. 5. 1997 s ním byl ukončen pracovní poměr, neboť se stal trvale zdravotně nezpůsobilým k výkonu práce v podzemí pro onemocnění vznikající nebo podstatně se zhoršující vlivem pracovního prostředí; náleží mu proto odstupné podle § 5 vyhlášky č. 19/1991 Sb. celkem ve výši čtrnáctinásobku průměrného měsíčního výdělku. Protože mu žalovaná proplatila pouze šestinásobek průměrného měsíčního výdělku, domáhá se ještě doplatku ve výši osminásobku průměrného měsíčního výdělku.

O k r e s n í s o u d v Karviné rozsudkem ze dne 24. 2. 1998 žalované uložil zaplatit žalobci 99 184 Kč s 26% úrokem ročně od 16. 10. 1997 do zaplacení, do tří dnů od právní moci rozsudku; návrh, aby žalovaná byla povinna zaplatit žalobci 26% úrok z částky 99 184 Kč od 15. 9. 1997 do 15. 10. 1997, zamítl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na nákladech řízení 17 268 Kč k rukám právní zástupkyně JUDr. M. P. Po provedeném dokazování dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalobci náleží odstupné ve výši desetinásobku průměrného výdělku z důvodu rozvázání pracovního

poměru podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 19/1991 Sb. a ve výši šestinásobku průměrného výdělku z důvodu přiznání invalidního důchodu v souladu s ustanovením § 5 odst. 4 písm. a) vyhlášky č. 19/1991 Sb. Protože žalobce obdržel šestinásobek průměrného měsíčního výdělku a podle § 6 odst. 2 vyhlášky č. 19/1991 Sb. je možno poskytnout pracovníkovi (zaměstnanci) maximálně čtrnáctinásobek průměrného výdělku, náleží žalobci vyplatit ještě osminásobek průměrného výdělku. Vycházel přitom z toho, že žalobce pracoval jako horník u žalované od 3. 1. 1970 do 11. 5. 1997, po celou dobu se stálým pracovištěm v podzemí v hlubinných dolech, že podle rozhodnutí OSSZ v Karviné ze dne 30. 4. 1997 se stal plně invalidním ve smyslu ustanovení § 39 odst. 1 písm. a) zák. č. 155/1995 Sb., že podle lékařské zprávy ze dne 22. 5. 1997 je trvale nezpůsobilý vykonávat práci horníka v dole pro onemocnění vznikající nebo podstatně se zhoršující vlivem pracovního prostředí dle seznamu uvedeného v příloze vyhlášky č. 19/1991 Sb. a že mu byl plný invalidní důchod přiznán od 12. 5. 1997. Soud prvního stupně přitom postupoval podle vyhlášky Federálního ministerstva práce a sociálních věcí č. 19/1991 Sb., o pracovním uplatnění a hmotném zabezpečení pracovníků v hornictví dlouhodobě nezpůsobilých k dosavadní práci, ve znění zákona č. 235/1992 Sb., o zrušení pracovních kategorií a o některých dalších změnách v sociálním zabezpečení (dále též jen "vyhláška"), neboť ji považoval za vydanou na základě zákona a v mezích jím stanovených.

Nesouhlasil s názorem žalované, že pouhým zrušením ustanovení § 148a a § 275 odst. 1 písm. b) zák. práce, provedeným zákonem č. 74/1994 Sb., jež k vydání vyhlášky zmocňovalo, došlo i ke zrušení vyhlášky, která byla na základě těchto zmocňovacích ustanovení vydána. Podle soudu prvního stupně zákonodárce vypustil ustanovení § 148a zák. práce, neboť za dané situace bylo nadbytečným. Vyhláška totiž upravuje pracovní uplatnění a hmotné zabezpečení pracovníků v hornictví dlouhodobě nezpůsobilých k dosavadní práci komplexně a vyhovujícím způsobem. Po vypuštění zmocňovacích ustanovení ze zákoníku práce však již není možno tuto vyhlášku měnit, případně schválit novou.

K odvolání žalované K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 3. 6. 1998 rozsudek soudu prvního stupně v napadené části potvrdil a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na nákladech odvolacího řízení 7450 Kč k rukám advokátky JUDr. M. P. Shodně se soudem prvního stupně dospěl i odvolací soud k závěru, že na základě zjištěného skutkového stavu, který ani v odvolacím řízení nebyl zpochybňován, náleží žalobci odstupné ve výši osminásobku průměrného měsíčního výdělku. Rovněž odvolací soud přitom postupoval podle vyhlášky č. 19/1991 Sb. Vyslovil přesvědčení, že vyhláška byla vydána na náležitém zákonném podkladě, takže nelze dovodit rozpor této právní úpravy s ustanovením článku 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené usnesením předsednictva České národní rady pod č. 2/1993 Sb. Ani po zrušení zmocňovacích ustanovení, na základě nichž byla vyhláška vydána (novelou provedenou zákonem č. 74/1994 Sb.), nedošlo k výslovnému zrušení citované vyhlášky, která je proto nadále součástí právního řádu. Odvolací soud nesouhlasil se žalovanou, že po zrušení zmocňovacího ustanovení se citovaná vyhláška dostává automaticky do rozporu s Ústavou ČR, jako předpis bez zákonného podkladu. Rozhodující podle odvolacího soudu je, že citovaná vyhláška byla na základě zákonného podkladu vydána.

V dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř., žalovaná namítá, že odvolací soud chybně posoudil ustanovení § 5 vyhlášky č. 19/1991 Sb. za souladné s předpisy vyšší právní síly. Vyhláška, jako prováděcí předpis, po zrušení zákonného ustanovení, které má provádět, ztrácí totiž smysl své existence a dostává se do rozporu se zákonnou úpravou odstupného v § 60a až 60c zákoníku práce. Odkazuje přitom na to, že stejný názor zaujímá právní teorie (např. Filip J.: Ústavní právo I., 2. vydání, Brno 1997, Knapp V., Grospič J., Šín Z.: Ústavní základy tvorby práva, Praha 1990 a Hendrych D.: Správní právo – obecná část, Praha 1994). Navíc ustanovení § 5 vyhlášky č. 19/1991 Sb. v rozporu s článkem 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ukládá zaměstnavatelům povinnosti (povinnost platit odstupné), které nemají základ, ani stanovené meze, v žádném zákoně. Úprava odstupného v § 60a až 60c v zákoníku práce je kogentní a zákoník práce nepočítá s

poskytováním odstupného v jiné výši a v jiných případech. Dovolatelka dále vytýká odvolacímu soudu, že nerozlišuje mezi platností a účinností právního předpisu, když předpokládá, že každý platný předpis je automaticky předpisem účinným a aplikovatelným. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu i rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 24. 2. 1998 zrušil a aby věc vrátil Okresnímu soudu v Karviné k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolání bylo buď odmítnuto, neboť napadený rozsudek odvolacího soudu byl rozsudkem potvrzujícím a odvolací soud dovolání proti němu nepřipustil, nebo aby dovolání bylo zamítnuto, neboť soudy obou stupňů správně zjistily, že vyhláška č. 19/1991 Sb. byla vydána na základě zákonného zmocnění a po zrušení zmocňovacího ustanovení novelou zákoníku práce, zákonem č. 74/1994 Sb., nebyla zrušena.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) a v zákonné lhůtě (§ 240 odst.1, věta první, o.s.ř.), se nejprve zabýval otázkou, zda je v projednávané věci dovolání přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkou rozsudků, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že zde není), jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. Dovolání je též přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a/ o.s.ř.). Dovolání je přípustné také proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.). Dovolání je rovněž přípustné proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu (§ 239 odst. 1 o.s.ř.).

Podle ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř. nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Dovolání může být podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu. Právním posouzením je činnost, při níž soud aplikuje konkrétní právní normu na zjištěný skutkový stav, tedy dovozuje-li ze skutkového zjištění (skutkové podstaty), jaká mají účastníci podle příslušného právního předpisu práva a povinnosti. Při aplikaci práva jde tedy o to, zda byl použit správný právní předpis a zda byl také správně vyložen.

O rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadního významu jde nejen tehdy, jestliže odvolací soud posuzoval právní otázku, která v projednávané věci měla pro rozhodnutí ve věci zásadní význam (tedy nejde o posouzení takové právní otázky, které pro rozhodnutí věci nebylo určující). Rozhodnutí odvolacího soudu musí současně mít po právní stránce zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (mající obecný dopad na případy obdobné povahy). Rozhodnutí odvolacího soudu má z tohoto pohledu zásadní význam zpravidla tehdy, jestliže řeší takovou právní otázku, která judikaturou vyšších soudů (tj. dovolacího soudu a odvolacích soudů) nebyla vyřešena nebo jejíž výklad se v judikatuře těchto soudů dosud neustálil (vyšší soudy při svém

rozhodování řeší takovou otázku rozdílně, takže nelze hovořit o ustálené judikatuře), nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku jinak, než je řešena v konstantní judikatuře vyšších soudů (rozhodnutí odvolacího soudu představuje v tomto směru odlišné /"nové"/ řešení této právní otázky).

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Určující právní otázkou (kterou odvolací soud i soud prvního stupně řešil) pro posouzení nároku žalobce na výplatu odstupného je, zda vůbec lze podle vyhlášky Federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 7. ledna 1991 č. 19/1991 Sb., o pracovním uplatnění a hmotném zabezpečení pracovníků v hornictví dlouhodobě nezpůsobilých k dosavadní práci, ve znění zákona č. 235/1992 Sb., o zrušení pracovních kategorií a o některých dalších změnách v sociálním zabezpečení, postupovat i poté, co byla zákonem č. 74/1994 Sb. zrušena ustanovení § 148a a § 275 odst. 1 písm. b) zák. práce, na základě kterých byla tato vyhláška vydána. Uvedená právní otázka v judikatuře vyšších soudů dosud výslovně řešena nebyla. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je podle § 239 odst. 2 o.s.ř. přípustné.

Rozsudek odvolacího soudu je však z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný a proto N e j v y š š í s o u d dovolání žalované zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Vyhláška Federálního ministerstva práce a sociálních věcí č. 19/1991 Sb., o pracovním uplatnění a hmotném zabezpečení pracovníků v hornictví dlouhodobě nezpůsobilých k dosavadní práci, byla vydána na základě zmocnění obsaženého v § 148a zák. práce (ve znění do 31. 5. 1994 – do účinnosti zákona č. 74/1994 Sb.), podle kterého Federální ministerstvo práce a sociálních věcí v dohodě s Federálním ministerstvem financí, ministerstvy práce a sociálních věcí, ministerstvy zdravotnictví a ministerstvy financí republik stanoví vyhláškou okruh pracovníků v hornictví dlouhodobě nezpůsobilých k dosavadní práci ze zdravotních důvodů, podmínky jejich pracovního uplatnění, hmotného zabezpečení, jakož i povinnosti organizací s tím souvisejících, a na základě ustanovení § 275 odst. 1 písm. b) zák. práce (ve znění do 31. 5. 1994 – do účinnosti zákona č. 74/1994 Sb.), podle kterého Federální ministerstvo práce a sociálních věcí, po projednání s Federálním ministerstvem financí, může v odůvodněných případech stanovit vyhláškou odchylky od obecně platné úpravy výpočtu průměrného výdělku pro některé skupiny pracovníků, zejména v souvislosti se změnami v odměňování nebo úpravami pracovní doby. Podle článku I bodu 95. zákona č. 74/1994 Sb., kterým se mění a upravuje zákoník práce č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se v zákoníku práce vypouští § 148a a podle článku I bodu 146. stejného zákona se mění znění § 275 odst. 1 zák. práce tak, že už neobsahuje zmocnění pro Federální ministerstvo práce a sociálních věcí, aby po projednání s Federálním ministerstvem financí v odůvodněných případech stanovilo vyhláškou odchylky od obecně platné úpravy výpočtu průměrného výdělku pro některé skupiny pracovníků, zejména v souvislosti se změnami v odměňování nebo úpravami pracovní doby; stanoví pouze, že zjišťování a používání průměrného výdělku upravuje zvláštní zákon. Článek VII zákona č. 74/1994 Sb., obsahující zrušovací ustanovení, výslovně neuvádí, že by se zrušovala vyhláška č. 19/1991 Sb.

V projednávané věci jde tedy o to, zda za situace, kdy zákoník práce již neobsahuje ustanovení, jež zmocňovalo orgány státní správy k vydání vyhlášky, jež upraví práva a povinnosti v určité oblasti právních vztahů, přičemž sama tato vyhláška nebyla výslovně zrušena, lze při posuzování nároků zaměstnanců podle této vyhlášky postupovat. S dovolatelkou lze souhlasit v tom, že právní teorie v některých případech zastává názor, že derogace právního předpisu původního působí implicite i

zrušení všech právních předpisů vydaných na jeho základě a k jeho provedení (např. Knapp V., Grospič J., Šín Z.: Ústavní základy tvorby práva, Praha 1990, str. 184), případně že z principu legality vyplývá, že tvůrce je povinen nařízení vždy zrušit nebo změnit v případě, kdy se dostane do rozporu s nově vydaným předpisem vyšší právní síly (Hendrych D.: Správní právo – obecná část, Praha 1994, str. 33), nebo že v důsledku zrušení zdroje právní síly vyhlášky ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, tj. zmocňujícího zákona, "by měly" zanikat i předpisy prováděcí (Filip J.: Ústavní právo I., Brno 1997, str. 254). Na druhé straně je právní teorií připouštěno, že prostým zrušením zákonného zmocnění nekončí právní život předpisů vydaných na základě takového zmocnění (Koudelka Z.: Obecně závazné vyhlášky, Masarykova univerzita, Brno 1998, str. 83). Posléze uvedený závěr dále rozvádí P. Zářecký ve stati K normotvorné činnosti ministerstev a jiných správních úřadů (Správní právo č. 3, ročník 1996, str. 140), když uvádí, že praxi je možno zobecnit tak, že nebyl-li prováděcí předpis novým zákonem zrušen, nadále platí.

Posledně uvedeným názorům odpovídá i znění ustanovení § 70 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, podle kterého, jestliže k zákonu nebo k jeho jednotlivým ustanovením, které Ústavní soud ruší, byly vydány prováděcí předpisy, Ústavní soud v nálezu současně vysloví, které prováděcí předpisy, popřípadě která jejich jednotlivá ustanovení pozbývají současně se zákonem platnosti. Kdyby mělo platit, že prováděcí předpisy pozbývají platnosti současně s tím, jak pozbyde platnost předpis, který k jejich vydání zmocňoval, bylo by uvedené ustanovení zákona o Ústavním soudě nadbytečné. Stejně tak by bylo zbytečné, aby docházelo k výslovnému rušení prováděcích předpisů v souvislosti s rušením předpisů zmocňovacích.

S tím koresponduje i skutečnost, že článkem VII zákona č. 74/1994 Sb. bylo zrušeno několik prováděcích předpisů, vydaných na základě zmocnění uvedených původně v zákoníku práce, jež byla zákonem č. 74/1994 Sb. zrušena či změněna. Tak např. ustanovení § 269 odst. 2 zák. práce (ve znění před účinností zákona č. 74/1994 Sb.) zmocňovalo vládu České a Slovenské Federativní Republiky k tomu, že může stanovit nařízením potřebné odchylky od právní úpravy, týkající se pracovního poměru mezi občany nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr mezi občany. Toto zmocnění bylo realizováno nařízením vlády České a Slovenské Federativní Republiky č. 121/1990 Sb., o pracovněprávních vztazích při soukromém podnikání občanů, a nařízením vlády České a Slovenské Federativní Republiky č. 14/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje nařízení vlády České a Slovenské Federativní Republiky č. 121/1990 Sb., o pracovněprávních vztazích při soukromém podnikání občanů. Když ale bylo zmocňovací ustanovení § 269 odst. 2 zák. práce zrušeno (srov. článek I bod 137. zákona č. 74/1994 Sb.), byla stejným zákonem výslovně zrušena i obě citovaná nařízení vlády (srov. ustanovení článku VII bodu 2. a 3. zákona č. 74/1994 Sb.), vydaná na základě zmocnění, obsaženého ve zrušeném ustanovení § 269 odst. 2 zák. práce. Stejně zákonodárce postupoval ve vztahu k nařízení vlády České republiky č. 213/1990 Sb., kterým se stanoví pro pracovníky ve zvláštním zapojení odchylky od zákoníku práce, a k nařízení vlády Československé socialistické republiky č.137/1989 Sb., o závodním stravování. Obě uvedená nařízení vlády byla vydána na základě zmocnění, obsaženého v ustanovení § 267 odst. 5 event. § 140 odst. 2 zák. práce (ve znění před účinností zákona č. 74/1994 Sb.). Zákon č. 74/1994 Sb. nejen že vypustil ze zákoníku práce ustanovení § 267 odst. 5 (srov. článek I bod 136. zákona č. 74/1994 Sb.) a změnil znění jeho ustanovení § 140 odst. 2 tak, že již neobsahuje zmocnění pro vydání prováděcího předpisu (srov. článek I bod 90. zákona č. 74/1994 Sb.), ale zároveň též výslovně zrušil obě na základě zrušeného a změněného ustanovení vydaná nařízení vlády (srov. článek VII bod 4. a 5. zákona č. 74/1994 Sb.). Naproti tomu, jak již bylo výše zmíněno, ačkoli zmocňovací ustanovení, na jejichž základě byla vyhláška č. 19/1991 Sb. vydána, přestala s účinností zákona č. 74/1994 Sb. platit, sama vyhláška zrušena nebyla.

Odstupné poskytované podle § 5 vyhlášky č. 19/1991 Sb. je zcela jiným nárokem, než odstupné upravené v ustanovení § 60a až 60c zák. práce (dříve v zákoně 195/1991 Sb.). Odstupné se poskytuje

za předpokladu, že jde o pracovníka (zaměstnance) uvedeného v ustanovení § 1 vyhlášky, a podle toho, na jakém pracovišti dosud působil (v podzemí hlubinného dolu, v uranovém dolu, v uhelném lomu nebo na skrývce), zda byl převeden na jinou práci v podzemí dolu (v uhelnému dolu nebo na skrývce), zda byl převeden na jinou práci na povrchu dolu (mimo uhelný lom nebo skrývku), nebo zda s ním byl rozvázán pracovní poměr (v případech uvedených v ustanoveních § 5 odst.1 až 3 vyhlášky), jaká byla délka zaměstnání v podzemí hlubinného dolu či uranového dolu (v případech uvedených v ustanovení § 5 odst.2 písm. a/ a b/ vyhlášky), nebo zda mu byl přiznán invalidní důchod (v případě uvedeném v ustanovení § 5 odst. 4 vyhlášky).
Podle § 1 odst. 1 vyhlášky se hmotné zabezpečení přiznává pracovníkům (zaměstnancům), kteří vykonávají zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech nebo vykonávají ostatní zaměstnání v hornictví pod zemí v hlubinných dolech, jestliže se stali vzhledem ke svému zdravotnímu stavu dlouhodobě nezpůsobilými k dosavadní práci v důsledku výkonu této práce, pro onemocnění nemocí z povolání nebo pro pracovní úraz anebo jestliže dosáhli nejvyšší přípustné expozice. Pracovníkům (zaměstnancům), kteří vykonávají zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech nebo vykonávají ostatní zaměstnání v hornictví pod zemí v hlubinných dolech a odpracovali v takovém zaměstnání nejméně 20 roků nebo v zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví nejméně 15 roků, popřípadě v uranových dolech nejméně 10 roků, jestliže se stali dlouhodobě nezpůsobilými k dosavadní práci v důsledku výkonu této práce pro ohrožení nemocí z povolání nebo pro jiné onemocnění vznikající nebo podstatně se zhoršující vlivem pracovního prostředí, uvedené v příloze č. 1 vyhlášky (§ 1 odst. 2 vyhlášky), a pracovníkům (zaměstnancům), kteří vykonávají zaměstnání se stálým pracovištěm v uhelných lomech a na skrývkách, uvedená v příloze č. 2 vyhlášky, jestliže se stali vzhledem ke svému zdravotnímu stavu dlouhodobě nezpůsobilými k dosavadní práci v důsledku výkonu této práce pro onemocnění nemocí z povolání nebo ohrožení touto nemocí, pro pracovní úraz nebo pro jiné onemocnění vznikající nebo podstatně se zhoršující vlivem pracovního prostředí, uvedené v příloze č. 1 vyhlášky (§ 1 odst. 3 vyhlášky). Jde tedy o nárok, který je bezprostředně odvislý od zdravotního stavu zaměstnance.

Naproti tomu odstupné podle § 60a až 60c zák. práce je poskytováno zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 46 odst. 1 písm. a) až c) zák. práce nebo dohodou z týchž důvodů. Proto neobstojí argument, že úprava odstupného, provedená vyhláškou, se dostává do rozporu s úpravou odstupného v zákoníku práce, jako předpisu vyšší právní síly.

V této souvislosti je třeba zároveň zmínit, že úprava odstupného podle vyhlášky č. 19/1991 Sb. a odstupného podle zákona 195/1991 Sb. platily vedle sebe již od 31. 5. 1991, kdy nabyl účinnosti zákon č. 195/1991 Sb. Zákonem č. 74/1994 Sb. však byl zrušen pouze zákon 195/1991 Sb. a právní úprava v něm provedená byla nahrazena právě ustanoveními § 60a až 60c zák. práce. Vyhláška č. 19/1991 Sb. (a tedy i úprava odstupného v ní obsažená), jak již bylo výše zmíněno, zákonem č. 74/1994 Sb. zůstala nedotčena.

Zatímco platností právního předpisu se rozumí skutečnost, že byl náležitě podle zákona vyhlášen a stal se součástí právního řádu, účinnost právního předpisu znamená, že z něj jeho adresátům vznikají práva a povinnosti. Účinnost právního předpisu zaniká výlučně formálně a to uplynutím času (byla-li účinnost časově omezena), jeho zrušením nebo zánikem státu, jímž byl vydán, nebyl-li převzat (recipován) státem nástupnickým (srov. Knapp V.: Teorie práva, C. H. Beck 1995, str. 115, 163, 164). Nebyla-li platnost vyhlášky č. 19/1991 Sb. časově omezena ani výslovně zrušena, nutno uzavřít, že je platná a účinná, zejména, když úprava odstupného, kterou obsahuje, se nedostává do rozporu s právní úpravou předpisu vyšší právní síly (zák. práce), neboť v něm obsažená úprava odstupného se týká jiného odstupného (odstupného, jehož právní obsah je odlišný), i když se pro označení obou nároků používá stejného slovního vyjádření.

Veden výše uvedenými úvahami, jakož i hlediskem právní jistoty zaměstnanců, dospěl dovolací soud k závěru, že podle vyhlášky č. 19/1991 Sb. lze postupovat a nároky v ní uvedené přiznat i po 1. 6. 1994, kdy nabyl účinnosti zákon č. 74/1994 Sb., jímž bylo zrušeno ustanovení § 148a zák. práce a změněn § 275 odst. 1 zák. práce.

Rozsudek odvolacího soudu je tak z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř., a protože nebyla zjištěna ani jiná vada řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalované podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o.s.ř. zamítl.